

IOAN SCÄRLÄTESCU

Születésének századik (1872. április 16.), halálának ötvenedik (1922. szeptember 19.) évfordulóján emlékezünk a román zenei művelődés egyik jeles alakjára.

Bukarest szülőtte s zenei műveltségének megalapozása is a fővároshoz kapcsolódik. Külföldi tanulmányújtjai során rendszerezte, kiegészítte, elmélyítte ismereteit. Előbb Bécsben (1894—1900), majd Párizsban (1901—1902; egyes források szerint: 1902—14!), s végül Lipcsében (1904—6) találjuk a kor neves mestereinek hallgatójaként. Ilyen alapos felkészülés után néhány éven át zongoratanár és korrepetitorként él Bécsben (1906—14), majd a Bukaresti Zeneakadémián vállalt állást (1914). Itt oktat haláláig a zongoratanárságon s ismerteti az összhangzattan törvényeinek érvényesülését a zene világában. Nevelői tevékenységét zeneírói, zenekritikusi teendőkkel színezi: bukaresti és külföldi szaklapok munkatársa. Közben hangversenyek s mindenekelőtt — komponál.

Néhány szimfonikus mű (köztük a *Román rapszódia*) és vokál-szimfonikus alkotás (*Stabat Mater*) mellett a kamarazene marad kedvelt területe. Munkáiban szerencsésen ötvözi a román népzene és az osztrák-német romantika eredményeit. Egyik ilyen sikerült példa hegedűre és zongorára írott *Bagatelle*-je, melyben dallamépítkezésben s harmonizálásban is az ún. láutar-zene hatása tükröződik. Ugyancsak a román népi zene szellemének érvényesüléséről tanúskodnak „román poemák”-nak neve-

zett dalai is (*Mondd meg nekem, erdő; Harangszó* stb.). Lírai darabok s a stilizált tánczene (*Hórák*) mellett felbukkannak epikusabb, drámaibb hangvételűek is, ha a ballada műfajához nyúl (pl. *Mihnea és az öregasszony*). Avenarius, Dehmel, Heine versei mellett Eminescu költeményei jelentenek számára további ihlető forrást. Ha a dalok egyik-másikában a wagneri kromatika hatása érezhető is, utolsó megzenésítéseit önálló, hazai hangvétel megnyilatkozásaként könyvelhetjük el.

Egyes hangszeres kamarazene-darabjai (*Klasszikus szvit, Szonáták, Romantikus szvit, Nocturne* stb.) az egyetemes zene értékeiért rajongó muzsikusról vallanak (ilyen jellegű hangszeres művei közül legsikerültebbnek a hegedűre és zongorára írt második *Szonátáját* tekinthetjük). Egyes zongoradarabjai a programzene iránti érdeklődést mutatják (*Szimfonikus vázlatok* [!]) — köztük: *Sellők, Motolla* stb.).

Foglalkoztatja a színpad is (német nyelven írott darabját: *Othello utolsó felvonása*-t Prágában elő is adták), egy Vlad Tepeşről szóló történelmi drámája, több zenei kéziratával együtt elveszett. Néhány etűd, színvonalas táncfeldolgozás, variáció-sorozat, kéziratban maradt két zongora-pedagógiai munka és több kórus teszi teljessé életművének számbavételét. Ma, félévszázaddal halála után úgy látszik, hogy legértékesebbet dalköltészetében nyújtja az utókor számára: ez az a műfaj, ahol a nagyfelkészültségű zeneszerző kifejezőereje legtökéletesebben érvényesül.

BENKÓ ANDRÁS

LEONTIN ANCA

Eszteendője annak, hogy tragikus hirtelenséggel meghalt Leontin Anca, a Kolozsvári Román Opera karmestere, zeneszerző, aki kora ifjúságától lelkes barátja, munkása volt a román-magyar barátságunk. Copalnic-Mănăsturon született, ahol a környék román és magyar lakossága igen meleg, közvetlen kapcsolatban élt egymással. Ezt a képet vezérelvőként vitte tova élete során.

Kolozsvárt mindenki ismerte e rokonszenves művészt, legtöbbször Braborescu, a nagynevű drámai színész társaságában járt, élénken vitázva művészeti, irodalmi kérdésekről. Gazdag könyvtárát állandóan bővítette, könyvritkaságért éjjel-nappal bárhova képes volt elmenni. Kéziratokat is gyűjtött, ritka kézvonásait íróknak, művészeknek. Jókai, Mikszáth, Bartók, Hubay és mások kézírása is helyet foglal gyűjteményében. Készen állt *Steluta* (Csillagocska) című lírai operája, amely Aleksandri és Ada Negri ismert szerelmét dolgozta fel, librettóját dr. Dán, a kolozsvári opera egykori művészeti főtájkára írta.

Apjától örökölt házában múzeum alapjait rakta le, ahol neves írók, művészek kézíratait, tárgyait, első kiadású műveit, képeket, szobrokat akart állandó jelleggel kiállítani.

Gyűjtötte az anyagot emlékezéseinek megírásához, hiszen Grozávescutól kezdve Hubay Jenőig jelentős találkozásai, kapcsolatai voltak a művészvilággal és írókkal. Amikor a váradi magyar színészek a negyvenes évek végén Kolozsváron elsőnek akarták bemutatni a Csárdáskirálynőt és karmesterük (akinek itt kellett volna a zenei részeket betanítania) megbetegedett,

Leontin Anca segítségére sietett a magyar színészeknek, hiszen gyermekkorában Kálmán Imre szülei házában néhány napot vendégeskedett s a darabot azóta jól ismerte. A betanítás sikerült, a diákház főleg román értelmiségi közönsége, telt ház, külön ünnepelte a karmestert, aki a magyar színészeket magához ölelve lépett függöny elé.

Mint zenetanár, számtalan neves tanítványt indított útnak, a nagy névre emelkedett román operaénekesek legtöbbször vele tanulta be nagyobb szerepét, külföldi útjuk előtt vele korrepetáltak.

Állandóan egy-egy könyvészeti ritkasággal kezében láttuk a városban, kedvenc görög, latin, francia, német klasszikusaival, vagy legnagyobb kedvence, Jókai regényeivel. Braborescuval együtt azt tervezték, hogy színdarabot írnak Grozávescu életéből, ennek a beindult munkának Braborescu halála vetett véget.

Erdély-szerzte emlékeznek a mindig melegen mosolygó karmesterre, hiszen a Kolozsvári Román Opera vidéki körútjain úgyszólván mindig ő vezényelt, szabad idejében pedig könyvek, képek, levelek után érdeklődött a családoknál, miközben a románok és a magyarok barátságának fontosságát hangsúlyozta.

SZTOJKA LÁSZLÓ